

Pappa för första gången

- Upplevelser av mödrarådgivningen och familjeförberedelsekursen

Mathilda Malmberg

Examensarbete

Vård

2012

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Vård
Identifikationsnummer:	
Författare:	Mathilda Malmberg
Arbetets namn:	Pappa för första gången – upplevelser av mödrarådgivningen och familjeförberedelsekursen
Handledare (Arcada):	Berit Onninen
Uppdragsgivare:	Neuvolakeskus
<p>Sammandrag:</p> <p>Syftet med detta examensarbete är att uppnå en större kunskap om hur mannen upplever hälsovårdarens bemötande på mödrarådgivningen och under familjeförberedelsekursen, hur papparollen diskuteras på mödrarådgivningen och under familjeförberedelsekursen samt vad som inverkar mest på att pappan deltar eller inte deltar i mödrarådgivningsverksamheten. Som informanter i denna studie fungerar åtta nyblivna pappor som har fått sitt första barn under de senaste nio månaderna. Ämnet behandlas ur pappans perspektiv och arbetet är av kvalitativ karaktär. De centrala frågeställningarna i examensarbetet lyder ”Hur upplever papporna att de blir bemötta på mödrarådgivningen?” ”Vilka faktorer inverkar mest på att pappan deltar, eller inte deltar i mödrarådgivningsverksamheten?” ”Hur diskuteras pappans roll som förälder under familjeförberedelsekursen?” Som teoretisk referensram i arbetet används Joyce Travelbees ”omvårdnadsteori om mellanmänskliga relationer”. Papporna kontaktas via olika familjecaféer och i andra hand genom att använda studerandes bekanta som förmedlare av informanter. Som datainsamlingsmetod används e-post intervjuer. I resultatet framkommer det att de flesta papporna är nöjda med mödrarådgivningen och familjeförberedelsekursen. Papporna hade ändå önskat ett större stöd av hälsovårdaren. Männerna anser det som naturligt att mamman är i fokus, men en del av papporna hade önskat att rådgivningen hade varit mera familjecentrerad.</p>	
Nyckelord:	Faderskap, föräldraskap, graviditet, mödrarådgivning
Sidantal:	52 + bilagor
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Nursing
Identification number:	
Author:	Mathilda Malmberg
Title:	First time fathers – experiences from the paternal-clinic and the parenting education course
Supervisor (Arcada):	Berit Onninen
Commissioned by:	Neuvolakeskus
<p>Abstract:</p> <p>The aim of this study is to gain more understanding about how men experience that they get treated by the health promoter on the paternal- clinic and the parenting education course. The aim is also to find understanding in why some fathers participate in the paternal-clinic meetings and others doesn't. The participants in this study are eight first time fathers who's children is the age of nine months or younger. This is a qualitative study from a father's point of view. The main questions in the study are: "How do fathers feel that they have been treated on the paternal clinic?" "What elements effects fathers the most in the choice of attending or not attending in the meetings on the paternal-clinic?" "How is the man's role as a becoming father discussed on the parenting education course?" The theory used in the study is "the human-to-human-relationship model" by Joyce Travelbee. The fathers are contacted through some family café's and secondly by the help of the student's acquaintances as intermediaries of informants. The data is collected by e-mail- surveys. The results show that most of the fathers are pleased by the visits on the paternal-clinic and with the parenting education course. But the father's had hoped for more support from the health promoter. The fathers think that it's natural that the mother gets most of the attention, but some fathers had hoped that the paternal-clinic had been more family oriented.</p>	
Keywords:	Fatherhood, parenting, pregnancy, paternal-clinic
Number of pages:	52 + attachments
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Hoitotyö
Tunnistenumero:	
Tekijä:	Mathilda Malmberg
Työn nimi:	Ensikertaisä - kokemuksia äitiysneuvolasta ja perhevalmennuskurssista
Työn ohjaaja (Arcada):	Berit Onninen
Toimeksiantaja:	Neuvolakeskus
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämän päättötyön tarkoituksena on selvittää, miten isät kokevat että terveydenhoitajat huomioivat heidät äitiysneuvolatapaamisissa ja perhevalmennuskurssilla. Lisäksi on tarkoitus selvittää syitä, miksi isät osallistuvat tai eivät osallistu neuvolatapaamisiin. Tutkimuskohteena ovat kahdeksan ensikertaisiä jonka lapset ovat alle yhdeksän kuukauden ikäisiä. Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen ja aihetta tarkastellaan ensikertaisän näkökulmasta. Tutkimuksen keskeiset kysymykset ovat: ”Miten isät kokevat että heidät otetaan vastaan äitiysneuvolassa?” ”Mitkä asiat vaikuttavat eniten siihen jos isät osallistuvat tai eivät osallistu äitiysneuvolatoimintaan?” ”Miten isän rooli huomioidaan perhevalmennuskurssilla?” Teoreettisena viitekehystenä käytetään Joyce Travelbeen teoriaa ”Ihminen ihmiselle – suhde”. Miehiin otetaan yhteyttä eri perhekahviloiden kautta ja opiskelijan tuttavien avulla. Aineistokeruu tehdään sähköposti- haastatteluilla. Tutkimustulokset osoittavat että useammat isät ovat tyytyväisiä äitiysneuvolatoimintaan ja perhevalmennuskurssiin. Isät kuitenkin toivoivat että he olisivat saaneet enemmän tukea neuvolan terveydenhoitajalta. Miehet kokivat luonnollisena asiana että äiti oli päähenkilönä, mutta olisivat toivoneet että neuvolatapaamiset ja perhevalmennuskurssit olisivat olleet enemmän perhe suuntautuneita.</p>	
Avainsanat:	Isyys, vanhemmuus, raskaus, äitiysneuvola
Sivumäärä:	52 + liitteet
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

INNEHÅLL

1 INLEDNING	7
2 BAKGRUND	8
2.1.Mödrarådgivningen.....	8
2.2 Familjeförberedelsekursen.....	10
2.3Faderskapet och familjen.....	11
2.4 Olika typer av barnfamiljer.....	14
2.5Lagstiftning.....	15
3 TIDIGARE FORSKNING	16
3.1 Sammanfattning av tidigare forskning.....	19
4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	19
5 TEORETISK REFERENSRAM	20
6 STUDIENS DESIGN	22
7 METOD	23
7.1 Kvalitativ metod.....	23
7.2 Datainsamling.....	24
7.3 Dataanalys.....	25
7.4 Material.....	26
8 ETISKA REFLEKTIONER	27
9 RESULTATET AV DEN INDUKTIVA INNEHÅLLSANALYSEN	29
9.1 Pappans upplevelser av mödrarådgivningen.....	30
9.1.1 Faktorer som påverkat deltagandet på mödrarådgivningen.....	31
9.1.2 Bemötandet på mödrarådgivningen.....	32
9.1.3 Stödet från hälsovårdaren.....	33
9.2 Pappans roll på mödrarådgivningen.....	35
9.3 Pappans roll under familjeförberedelsekursen.....	35
9.3.1 Vad pappan saknade under kursen.....	37

9.4 Pappans känslor inför faderskapet.....	38
9.5 Behovet av stöd från andra pappor/män.....	39
10 RESULTATET I FÖRHÅLLANDE TILL DEN TEORETISKA REFERENSRAMEN.....	39
11 DISKUSSION.....	42
12 KRITISK GRANSKNING.....	47
KÄLLOR.....	50

Figurer

Figur 1. Studiens design.....	22
Figur 2. Resultatet indelat i huvud- och underkategorier.....	30

Bilagor

Bilaga 1 & 2: Informationsbrev till pappagrupsledarna

Bilaga 2 & 4: Informationsbrev till papporna

Bilaga 5 & 6: Frågor till papporna

1 INLEDNING

I detta examensarbete har jag valt att se graviditetsperioden ur mannens perspektiv. Att bli förälder är en av de viktigaste händelserna i människans liv. För att skapa en god grund inför det kommande föräldraskapet ser jag det som väldigt viktigt att både kvinnan och mannen får positiva upplevelser ända från början, då graviditeten konstaterats och besöken på mödrarådgivningen får sin början. Hälsovårdaren på rådgivningen fungerar som ett stöd för de blivande föräldrarna och det är av stor betydelse att föräldrarna känner sig välkomna under rådgivningsbesöken och familjeförberedelsekursen.

Papparollen har börjat beaktas allt mera och männen har blivit allt mera engagerade i familjefrågor och deltar allt oftare under besöken på rådgivningen, familjeförberedelsekurserna och är oftast också närvarande under förlossningen. Jag är därför intresserad av att ur ett yrkesperspektiv ta reda på om papporna anser att hälsovårdaren på mödrarådgivningen inriktar sin verksamhet tillräckligt på mannen och beaktar hans nya roll som förälder.

Våren 2006 inleddes ett samarbetsprojekt mellan Arcada och dåvarande Utvecklings- och forskningscentralen för rådgivningsarbetet för mödra- och barnavård. Utvecklings- och forskningscentralen för rådgivningsarbetet för mödra- och barnavård grundades år 2002 och har som uppgift att stärka kunskapsutvecklingen, utveckla nya verksamhetsformer samt samla och förmedla kunskap rörande mödra- och barnrådgivningsområdet. Idag är denna verksamhet inkorporerad med Institutet för hälsa och välfärd, Avdelningen för barn, unga och familjer. Avdelningen har som målgrupp för sin verksamhet dels aktiva inom rådgivningsverksamheten och skolhälsovården, dels väntande familjer och föräldrar till barn och unga, men också lärare, studerande och forskare inom området. Inom samarbetsprojektet har studerande vid Arcada möjlighet att göra sina examensarbeten under handledning av specialplanerare, HVM Arja Hastrup från Institutet för hälsa och välfärd, Avdelningen för barn, unga och familjer, som en del av dess kunskapsutvecklande verksamhet. Institutet för hälsa och välfärd, Avdelningen för barn, unga och familjer

kan senare publicera studerandes examensarbeten eller delar av dem på sina webbsidor. Ifrågavarande examensarbete har skrivits inom detta samarbetsprojekt.

2 BAKGRUND

I detta kapitel beskrivs rådgivningsverksamheten och papparollen för att ge läsaren bakgrundsinformation gällande ämnet. I bakgrunden beskrivs rådgivningens främsta uppgifter, familjeförberedelsekursen, pappans roll i familjen och på mödrarrådgivningen samt statistiska uppgifter om hur barnfamiljerna i Finland ser ut idag. I kapitlet behandlas också delar av lagstiftningen, för att läsaren skall få en tydligare bild av rådgivningsverksamheten i Finland. Bakgrundsinformationen är hämtad på olika hemsidor. Dessa hemsidor är social och hälsovårdsministeriet, väestöliitto, finlex och statistikcentralen.

2.1 Mödrarrådgivningen

Mödrarrådgivningen är central del av de bashälsovårdstjänster som främjar hälsa och förebygger sjukdomar. Det finns 813 mödrarrådgivningar i Finland. Ungefär 60 000 mödrar och deras partner deltar årligen i mödrarrådgivningsverksamheten. Det är endast 0,2-0,3 % av de gravida i Finland som inte utnyttjar mödrarrådgivningens tjänster. (Hastrup 2010)

Mödrarrådgivningens främsta uppgifter är att främja hälsa och välfärd hos de blivande föräldrarna, fostret och det nyfödda barnet. Mödrarrådgivningen riktar sin verksamhet till hela familjen. På rådgivningen diskuteras frågor kring parrelationen och föräldraskapet. Papparollen och pappans ansvar som förälder är också en viktig del. Rådgivningen stöder föräldrarna i deras förberedelser inför föräldraskapet och förändringarna som barnet för med sig, samt främjar sunda levnadsvanor. (social- och hälsovårdsministeriet 2011)

Under en normal och problemfri graviditet gör mamman enligt rekommendationerna 11-15 besök hos en hälsovårdare och läkare på mödrarådgivningen. Enligt lagen om rådgivningsverksamhet ordnas under graviditeten en omfattande hälsoundersökning för bedömning av båda föräldrarnas välbefinnande och eventuella stödbehov. Minst ett hembesök görs hos familjer som väntar eller har fått sitt första barn. För de familjer som väntar sitt första barn skall en familjeförberedelsekurs ordnas genom multiprofessionellt samarbete. Familjer som har flera barn kan också delta i kurserna. (social- och hälsovårdsministeriet 2011) Tre av rådgivningsbesöken är läkarbesök. Det första besöket är ungefär i vecka 12, det andra besöket i vecka 24-28 och det sista i graviditetsvecka 35- 36. För förstagångsfödreskor rekommenderas 13 besök hos hälsovårdaren och 4 besök hos läkaren. Medan det för en pånyttföderska rekommenderas 9 besök hos hälsovårdaren och 4 besök hos läkaren. (Hastrup 2010)

Under besöken på mödrarådgivningen följer hälsovårdaren upp hur graviditeten framskrider och vid eventuella problem remitteras mamman vidare för fortsatt vård. Mamman blir erbjuden en möjlighet att delta i screeningar enligt det nationella screening programmet för upptäckande av kromosom- och andra avvikelser hos fostret under graviditeten. För att delta i screeningarna bör mamman ta kontakt med mödrarådgivningen redan före den åttonde graviditetsveckan. Majoriteten av alla gravida kvinnor besöker mödrarådgivningen före slutet av fjärde graviditetsmånaden. Mödra- och barnrådgivningen är frivillig och avgiftsfri för familjerna. Men en hälsokontroll vid en hälsovårdscentral, vanligen vid mödrarådgivningen eller av en annan läkare, är en förutsättning för att mamman ska få moderskapsunderstöd. (social- och hälsovårdsministeriet 2011)

Social- och hälsovårdsministeriet styr utvecklandet av rådgivningsverksamheten, medan kommunerna ansvarar för själva tjänsterna. Mödrarådgivningens främsta uppgift är att hjälpa de blivande föräldrarna att förbereda sig inför det kommande föräldraskapet och de förändringar som följer med det nyfödda barnet. På mödrarådgivningen följer hälsovårdaren med mammans fysiska hälsa och mående

men också den psykiska hälsan följs noggrant med. På mödrarådgivningsbesöken diskuteras bland annat parrelationen, pappans roll, föräldrarnas levnadsvanor och tankar inför förlossningen. (social- och hälsovårdsministeriet 2008)

När det gäller besöken på rådgivningen har mamman av naturliga skäl blivit den ”viktigare” föräldern. Mamman har burit fostret i sin mage och är oftast mamma- och föräldraledig. Rådgivningsbyrån är därför oftast kvinnornas domän. I en undersökning som gjorts år 2000 av FPA framkommer det att bara ungefär 40 % av männen varit med babyn på barnrådgivningen. Men under familjeförberedelsekurserna som ordnats för föräldrar som väntar sitt första barn engagerar sig ungefär 80- 90 % av papporna. (Säävälä et.al 2002)

2.2 familjeförberedelsekursen

Vid alla mödrarådgivningar ordnas det familjeförberedelsekurser för att förbereda de blivande föräldrarna inför förlossningen och föräldraskapet. Familjeförberedelsekursen inleds oftast under graviditetsveckorna 20–30 och föräldrarna går på kurserna minst 4- 5 gånger, gärna också efter födseln. Vid familjeförberedelsekursen behandlar man förlossningen och förberedelserna inför den, samt amning och skötseln av den nyfödda. Tillsammans med hälsovårdaren och andra blivande föräldrar lär man sig om barnavård, diskuterar barnfamiljens vardag, föräldraskapet och parrelationen, bekantar sig med tjänster och förmåner för barnfamiljer samt diskuterar övriga ämnen som föräldrarna tar upp. Till familjeförberedelsen hör också ett besök på förlossningssjukhuset. (vi väntar barn-handboken 2010)

I studier som gjorts i Finland framkommer det att både mannen och kvinnan upplever familjeförberedelsekurserna som någonting viktigt och betydelsefullt inför den nya livssituationen. Föräldrarna ser det som önskvärt att kurserna ordnas så att deras önskemål och förväntningar tas i beaktande. Hälsovårdarna tar föräldrarnas önskemål

i beaktande, men bygger upp kursen på egna arbetserfarenheter. (Puputti- Rantsi 2009)

2.3 Fadernskapet och familjen

De första frågorna gällande pappans roll i Finland väcktes under 1960-talet. Forskningarna riktade inte då sin uppmärksamhet direkt på faderskapet, utan mera på hur föräldrarna tillbringar sin fritid, på hushållssysslor och hur arbetet och tiden med familjen delats upp. På 1980-talet började man i Finland allt mera diskutera faderskapet och pappans roll som förälder. (Aalto & Kolehmainen 2004)

Pappans roll uppmärksammas idag mera än någonsin tidigare. Papparollen diskuteras allt mera inom familjerna, dagvården, socialarbetet och allmänt inom familjepolitiken. Detta framkommer också i den nya förordningen inom rådgivningen. (Holmström 2011)

Faderskapet utvecklas ur mannens egna upplevelser och erfarenheter. Under graviditeten aktiveras mannens upplevelser och förhållandet till sin egen far. Det egna faderskapet bygger på de modeller som skapats under den egna uppväxten. (Puputti - Rantsi 2009)

Under graviditeten går modern igenom de fysiska förändringarna, medan det för fadern är en psykisk process. I vissa undersökningar som gjorts i Finland påvisas att en femtedel av de blivande papporna har olika psykiska och fysiska symptom under graviditeten. Med dessa symptom menas olika typer av smärta, viktökning, ångest, rädslor och sömnsvärigheter. (Säävälä et.al 2002)

Mannen upplever att graviditeten, barnets födsel och det nyfödda barnet medför ett nytt skede i familjens liv. Det tar tid för både kvinnan och mannen att inse vad graviditeten egentligen innebär. Detta sker genom en process som medför många emotionella förändringar och känslor. (Puputti-Rantsi 2009) Pappors upplevelser av

graviditeten varierar beroende på om det är den första graviditeten eller om mannen har blivit pappa tidigare. Under den första graviditeten uppmärksammar mannen den gravida kvinnan mera och försöker få mera kontakt med fostret. (Puputti-Rantsi 2009)

Ett barns födelse innebär stora förändringar i alla familjemedlemmars liv. Under graviditetens gång förbereder kvinnan sig på det kommande moderskapet. Hormonerna som den växande magen hjälper mamman att förbereda sig inför den stora livsförändringen. Eftersom mannen inte själv är gravid måste han växa i sin roll som pappa bland annat genom att leva sig in i den gravida kvinnans upplevelser och känslor. Mamman bör ta med pappan i graviditeten, det är viktigt att hon berättar om sina känslor och intryck och låter pappan känna barnets rörelser. (vi väntar barn-handboken 2010)

Undersökningar har påvisat att engagerade pappor kan ha en positiv inverkan på barnets intelligens och problemlösning. Barnet har ofta också mera vänner och följer regler bättre, stresstoleransen är bättre, barnet har ett mera empatiskt beteende och ett starkare självförtroende. Barnet är ofta också mindre- aggressivt - deprimerat - neurotiskt. Denna positiva inverkan på barnets beteende kan vara långvarig och följer med barnet i vuxenlivet, vilket kan resultera i en bättre karriär och ett bättre val av partner. (Holmström 2011)

Pappans deltagande gynnar huvudsakligen barnet, men det gynnar också hela familjens välmående. I familjer där pappan varit engagerad utvecklas barnet till en mera balanserad individ. Papparollen stärker också pappans egen identitet och självkänsla. Det minskar på pappans själviskhet och utvecklar känslan av empati. Pappor som är engagerade i barnens liv har också ett större socialt umgänge och känner mera positiva upplevelser. (Holmström 2011)

Barnets relation till sin pappa är mycket lik relationen mellan barnet och mamman, men det finns små skillnader. Pappan representerar trygghet och styrka på ett ”yttre” sätt än vad mamman gör. Han tryggar omgivningen för barnet och medför äventyr

och spänning. Pappan är den första i barnets liv som är ”annorlunda”, eftersom barnet i livets början tror att alla är som mamman. (Oertel 2008)

Finländska pojkar är i jämförelser med andra nordiska länder efter i den sociala utvecklingen. De reagerar på sitt illamående genom att dra sig undan. Enligt amerikanska undersökningar, är de pojkar som har engagerade pappor socialare och självständigare. Också de flickor som har en engagerad far klarar sig bättre i skolan, och i arbetslivet. (Oertel 2008)

Att babyn har två nära relationer är till nytta för utvecklingen och ger mera stimulans, då barnet från första början lär sig känna båda sina föräldrar och på det sättet den mångskiftande värld som väntar utanför hemmet. I början kan babyn inte ännu se skillnad på föräldrarna, men det viktigaste är känslan av trygghet. (Säävälä et.al 2002)

Unga pappor vill vara involverade i barnens liv och önskar att vara en jämlik förälder tillsammans med barnets mamma. Gamla tankesätt finns ändå fortfarande starkt kvar. För att kunna stöda faderns roll behövs det nya idéer och egna forum för papporna där någon lyssnar på dem. (Lapsemmé 2010)

En studie som utförts av social- och hälsovårdsministeriet visar att pappans roll på rådgivningen har börjat beaktas allt mera under de senaste åren, men det finns fortfarande en del som kunde utvecklas. I forskningen framkommer att hälsovårdaren sällan inbjuder pappan till träffarna på mödrarrådgivningen, inbjudan kommer i så fall oftast via mamman. För många män är det ett stort steg att komma till rådgivningen, och därför kunde det vara bra att hälsovårdaren skickade en egen inbjudan åt pappan. (social- och hälsovårdsministeriet 2008)

Då hälsovårdare i hela Finland tillfrågats hur de anser att de har kunnat stödja papporna på rådgivningen visar resultaten att 21 % ansåg att de hade kunnat stödja pappan tillräckligt bra, 76 % av hälsovårdarna upplevde att de hade kunnat stödja fadern någorlunda bra, medan 3 % upplevde att de inte hade kunnat stödja mannen tillräckligt. (social- och hälsovårdsministeriet 2008)

Hälsovårdarens bemötande av de blivande papporna är en viktig faktor för att få papporna mera engagerade. Att hälsovårdaren riktar sin uppmärksamhet och frågorna också till pappan och får honom att delta i diskussionerna får mannen att känna att han är välkommen som en blivande pappa och man. (social- och hälsovårdsministeriet 2008)

Miljön på mödrarådgivningen kan utvecklas för att vara mera ändamålsenlig för båda föräldrarna. Små detaljer, som hur många stolar som placerats ut inverkar på hur välkommen mannen känner sig. (social- och hälsovårdsministeriet 2008) Kvällsmottagningar och hembesök kan ordnas efter de blivande föräldrarnas behov, för att båda skall kunna delta. (social- och hälsovårdsministeriet 2008)

2.4 Olika typer av barnfamiljer

Den vanligaste typen av barnfamilj är ett gift par med barn, men dess andel av alla barnfamiljer har stadigt minskat under de senaste decennierna. I slutet av år 1970 var 89 % av barnfamiljerna gifta par med barn. Nu har deras andel sjunkit till 61 %. (Pietiläinen & Nikander 2011) Till barn räknas personer som inte fyllt 18 år.

År 2010 föddes 60 980 levande barn i Finland. (Befolkning 2011) År 2010 fanns det totalt 582 360 barnfamiljer i Finland. Av dessa bestod 356 943 av gifta par med barn, 107 368 av sambor med barn, 101 946 av mor och barn, medan pappa och barn var endast 15 836. Andelen enföräldersfamiljer har ökat under de senaste decennierna. (Pietiläinen & Nikander 2011)

Andelen familjer som består av sambor med barn har fördubblats på tjugo år. År 1970 var sambofamiljernas andel bara 1 % av alla barnfamiljer. Andelen har ökat stadigt under varje decennium, förutom på 2000-talet, då ökningen avstannat en aning. I slutet av år 2010 var andelen 18 %. (Pietiläinen & Nikander 2011)

Andelen familjer som består av far och barn har varit oförändrat ganska liten under de senaste decennierna, även om antalet relativt sett ökat kraftigt. Av barnfamiljerna är bara tre procent familjer med far och barn. Andelen familjer med mor och barn har ökat klarare, från 9 % av barnfamiljerna år 1970 till nuvarande 18 % i en rätt så jämn takt. (Pietiläinen & Nikander 2011)

Familjförberedelsekurserna hålls för att stödja familjerna. I undersökningar gällande familjförberedelsekurserna i Finland framkommer det att föräldrarna upplever kursen som viktig. De ansåg också det vara viktigt att deras egna förväntningar och önskemål inför kursen uppmärksammas i planeringen. (Puputti-Rantsi 2009) I en annan undersökning av Mikkanen (2000) kommer det fram att hälsovårdarna tar föräldrarnas önskemål i beaktande, men bygger ändå upp kursen på egna arbetserfarenheter.

2.4 Lagstiftning

Statsrådets förordning: "Om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga" (338/2011)

Syftet med denna förordning är att säkerställa att hälsorådgivningen och hälsoundersökningarna för kvinnor och familjer som väntar barn och för barn under skolåldern, för elever och deras familjer samt för studerande är planmässiga, uppvisar en enhetlig nivå och tar hänsyn till individens och befolkningens behov i den kommunala hälso- och sjukvården. (Finlex 2011)

En familj som väntar sitt första barn ska ges multiprofessionellt ordnad familjeträning, som omfattar föräldragrupsverksamhet. Hembesök ska göras hos en familj som väntar sitt första barn eller hos en familj som har fått sitt första barn. Andra hembesök ska ordnas vid behov. (Finlex 2011)

”Den hälsorådgivning som riktar sig till en familj som väntar barn ska erbjudas bägge föräldrarna. Den ska ge information om graviditetstiden och de risker som ansluter sig till den, om förlossningen och vården av barnet samt om förändringar i den mentala hälsan som eventuellt hänger samman med graviditeten och förlossningen”. (Finlex 2011)

3. TIDIGARE FORSKNING

I detta kapitel behandlas det som tidigare forskats inom ämnet. För att ta reda på vad som forskats inom ämnet har informationssökning utförts på olika databaser. Sökningarna har gjorts på databaserna; Cinahl, Medic och google scholar mellan augusti och november 2011. Sökorden som använts är; faderskap/fatherhood/isyys, föräldraskap, mannen under graviditeten.

Erntsson Therese 2011. Föräldraskap och kön – en kvalitativ studie om genusperspektiv på en familjecentral.

Erntsson har gjort en undersökning om hur personalen på en rådgivning ser på föräldraskapet och könsperspektivet i sitt arbete. I forskningen vill Erntsson försöka utreda hur personalen arbetar för att öka pappornas deltagande samt hur de arbetar med jämställdheten i föräldraskapet. Undersökningen utfördes med hjälp av fyra kvalitativa intervjuer med personal på en rådgivning. Resultaten påvisar att papporna deltar mest under familjeförberedelsekurserna, efter kursen minskar pappornas deltagande av olika orsaker. (Erntsson 2011)

Gustavsson Malin & Jorlöv Hanna 2010. Vägledare – en intervjustudie av barnmorskors upplevelser av hur de stödjer mannens och kvinnans relation när de skall bli föräldrar.

Gustavsson och Jorlövs undersökning är en kvalitativ intervjustudie. I studien deltog åtta kvinnliga barnmorskor som arbetade på fyra olika barnmorskemottagningar . Syftet med undersökningen är att beskriva hur barnmorskan stödjer mannen och kvinnan när de skall bli föräldrar. I resultatet framkommer det att barnmorskan anser

att hon har en betydelsefull roll för föräldrarna inför föräldraskapet. Gustavsson & Jorlov 2010)

Hvitt Annica & Janehed Caroline 2010. "Pappor i mötet med BVC-sjuksköterskan"
- *En pilotstudie om pappors upplevelser av sjuksköterskans stöd på barnvårdscentralen.*

Hvitt och Janeheds har gjort en kvalitativ studie om mannens upplevelser av hur sjukskötaren bemöter papporna på barnrådgivningen. Som metod i arbetet används en kvalitativ innehållsanalys och intervjuer med öppna frågor har använts. I resultatet kommer det fram att papporna hade mycket olika åsikter om hur sjukskötaren hade bemött dem. De flesta ansåg att sjukskötaren hade bemött dem på ett bra sätt. En del upplevde ändå att de inte kände sig lika involverade som barnets mamma. Det framkom även upplevelser om att papporna kände att de måste ställa egna frågor av sjukskötaren för att bli delaktiga under besöken. (Hvitt & Janehed 2010)

Fägerskiöld Astrid 2008. A view from inside the family - becoming a father. A change in life as experienced by first-time fathers.

Fägerskiöld har gjort en forskning om hur mannen ser på sin roll som pappa under den tidiga postpartum perioden. 20 nyblivna pappor i åldern 20-48 år deltog i undersökningen. Intervjuerna utfördes under år 2002-2003. Undersökningen utfördes med hjälp av intervjuer. Resultaten i forskningen visar att papporna upplevde att de lämnade sitt tidigare ungarliv bakom sig och upplevde ett växande ansvar gentemot det nyfödda barnet. Den stora förändringen i männens liv var någonting som flera av dem inte helt kunnat förbereda sig på. Papporna kände dock mest positiva känslor inför faderskapet. (Fägerskiöld 2008)

Puputti- Rantsi Arja 2009. Isien tuen- ja tiedontarpeet isyydestä, odotusajasta ja synnytyksestä –perhevalmennus isyyteen kasvun tukena.

Arja Puputti har gjort en kvalitativ undersökning om pappornas behov av stöd från andra pappor samt om stödet som papporna fått från familjeförberedelsekurserna. Datainsamlingen skedde genom intervjuer, observationer och skriftligt material.

Materialet till undersökningen samlades in under våren 2008. I undersökningen framkommer det att papporna beaktas allt mera under familjeförberedelsekursen. Men papporna anser att det fortfarande finns utrymme för förbättring. Enligt undersökningen känner papporna bland annat ett behov av att också gå igenom de negativa känslor som kan uppstå inför faderskapet. (Puputti –Rantsi 2009)

Olsson Sara & Ottosson Marika 2010. Pappors upplevelser av barnmorskors stödjande roll mot faderskapet.

Olsson och Ottosson har gjort en kvalitativ undersökning om nyblivna förstagångspappors upplevelser inför föräldraskapet utifrån möten med barnmorskor på mödrarådgivningar. Åtta förstagångspappor intervjuas en till sex månader efter barnets födsel. Resultaten i undersökningen visar att faderskapet är en roll som växer fram. Männen vill vara delaktiga under besöken på rådgivningen och vill inte bli sedda som förälder nummer två. (Olsson & Ottosson 2010)

C.A. Lemay, S.B Cashman, D.S Elfenbein, M.E Felice 2010. A qualitative study of the meaning of fatherhood among young urban fathers.

Lemay et. al har gjort en undersökning om unga pappors tankar om faderskapet. Undersökningen har utförts i Massachusetts. Papporna intervjuades med hjälp av öppna frågor om karaktärsdrag hos en bra pappa, målsättningar för pappan och barnet samt om de har planerat att uppfostra sitt barn på samma sätt som de själva blivit uppfostrade. I resultaten framkommer det att dessa unga män kunde påvisa flera utmaningar i att vara en "bra" pappa. Dessa utmaningar var bland annat arbetslöshet, låg utbildning och saknaden av positiva förebilder. (Lemay et.al 2010)

3.1 Sammanfattning av tidigare forskning

Vid sökningen av tidigare forskningar framkom det att en hel del studier gjorts gällande graviditetstiden, men de flesta koncentrerade sig på mammans upplevelser och välmående under graviditetsperioden eller också på båda föräldrarnas förväntningar och upplevelser inför föräldraskapet. En del forskningar har gjorts en kort tid efter barnets födsel och koncentrerar sig mest på den så kallade postpartum tiden. Studier om hur pappan har blivit bemött på barnrådgivningen har tagits med bland de tidigare forskningarna. Forskarna har i undersökningarna försökt få fram skillnader i hur män och kvinnor bemöts som föräldrar av vårdpersonal. Studier om pappors deltagande ur barnmorskans/hälsovårdarens synvinkel har också gjorts.

4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Vid litteratursökningen framkom det enligt resultaten från den tidigare forskningen att papporna inte har varit fullständigt nöjda med rådgivningsverksamheten. Därmed är syftet med denna studie att försöka ta reda på hur förstagångs pappor upplever att de blir bemötta på mödrarrådgivningen, vad som mest inverkar på att pappan deltar eller inte deltar i rådgivningsverksamheten och hur pappans roll beaktas under familjeförberedelsekursen. Frågorna besvaras genom att skicka ut e-post intervjuer till nyblivna pappor som har fått sitt första barn under de senaste nio månaderna.

De centrala frågeställningarna i examensarbetet lyder:

- Hur upplever papporna att de bemöts på mödrarrådgivningen?

-Vad inverkar mest på att pappan deltar, eller inte deltar i mödrarrådgivningsverksamheten?

-Hur diskuteras pappans roll som förälder under familjeförberedelsekursen?

5 TEORETISK REFERENS RAM

Som teoretisk referensram i arbetet används Joyce Travelbees *omvårdnadsteori om mellanmännsliga relationer*. Travelbee beskriver omvårdnaden som en mellanmännslig process där sjukskötaren hjälper en individ, en familj eller ett samhälle att förebygga eller bemästra upplevelser av sjukdom och lidande och vid behov att finna mening i dessa upplevelser. (Kirkevold 2000: 130)

Travelbee har som utgångspunkt att människan är en unik och oersättlig individ som bara existerar en enda gång i denna värld; lik men också olik varje annan person som någon gång har levat eller kommer att leva. (Kirkevold 2000: 131) Travelbee ser den mellanmännsliga relationen som ett mål som uppnås efter att man gått igenom flera interaktionsfaser. Dessa fem faser är:

1. Det första mötet
2. Framväxt av identiteter
3. Empati
4. Sympati
5. Ömsesidig förståelse och kontakt (Kirkevold 2000: 134)

Det första mötet mellan två personer präglas av att individerna är främmande för varandra och därför i stor utsträckning har generaliserade ”stereotypa” uppfattningar om och förväntningar på den andra parten. På samma gång får man också ett första intryck av den andra partens personlighet. (Kirkevold 2000: 134)

Då interaktionen mellan vårdaren och patienten utvecklas kommer deras personligheter gradvis till synes. De stereotypa uppfattningarna försvinner och att en *framväxt av identiteter* utvecklas mellan vårdaren och patienten. (Kirkevold 2000: 134- 135)

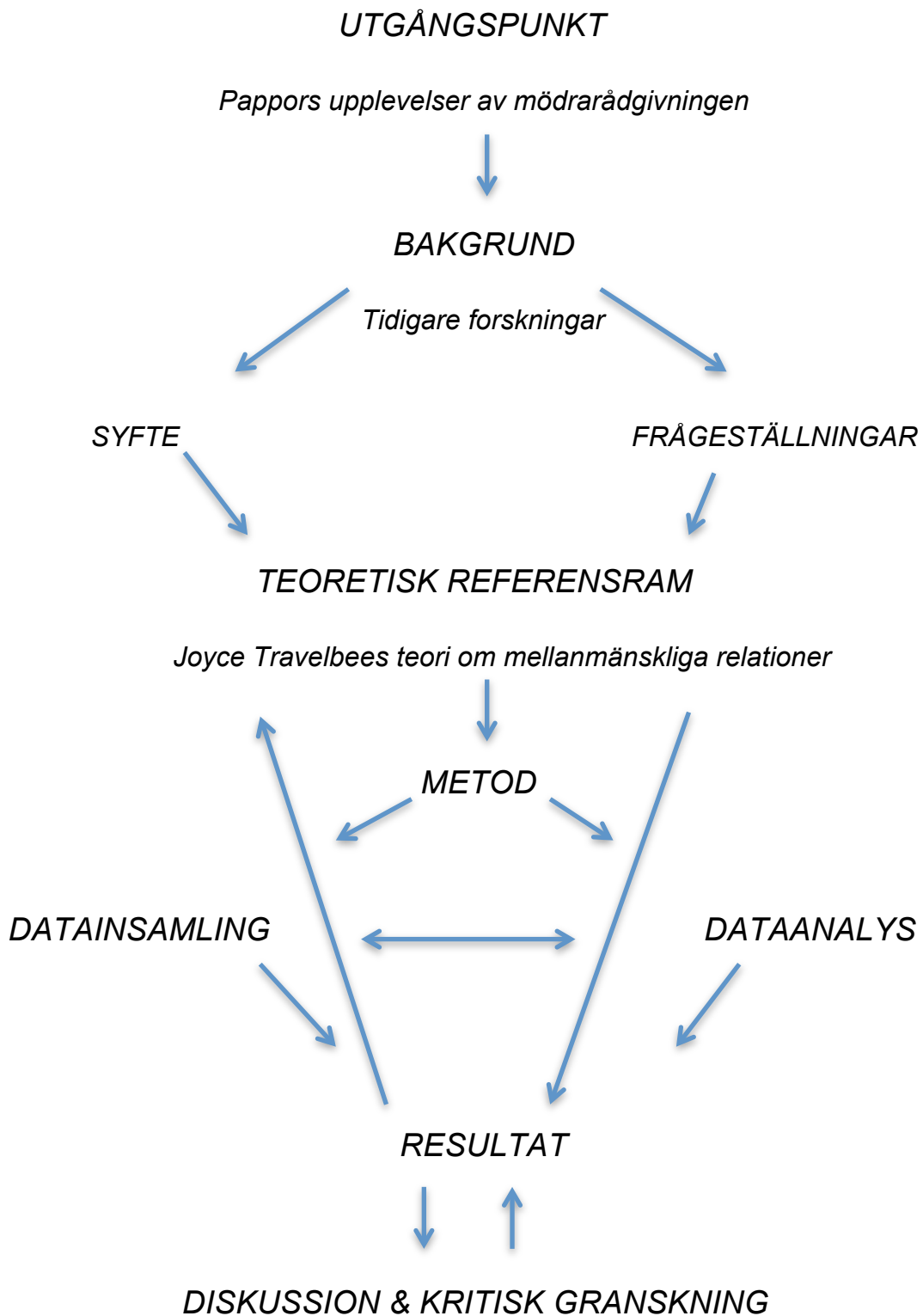
Empati är en upplevelse som äger rum mellan två eller flera personer. Empati innebär en förmåga att förstå och gå in i eller dela och förstå en annan individs situation och psykologiska tillstånd. Travelbee menar att då empati en gång uppstått så förändras interaktionsmönstret och relationen till den andra parten. En förutsättning för att empati skall uppstå är att de involverade personerna har likartade erfarenheter. (Kirkevold 2000: 135)

Sympatifasen är ett resultat av den empatiska processen. Sympati är att gå ett steg vidare. Denna fas kännetecknas av medkänsla. Vårdaren tar del i patientens lidande. Detta innebär att sympati inte kan uppstå om man inte upplever närhet till den andra personen. (Kirkevold 2000: 136)

Ömsesidig förståelse och kontakt är den sista fasen där det uppstår en nära, ömsesidig kontakt mellan de båda parterna. Detta är ett resultat av den interaktion som byggts upp under de tidigare interaktionsfaserna. Typiskt för denna fas är att personerna delar varandras innersta tankar, känslor och attityder. (Kirkevold 2000: 136)

Ett av vårdarens viktigaste redskap är enligt Travelbee ”kommunikationen”. Kommunikation är en ömsesidig process där de båda parterna delar eller förmedlar tankar och känslor. Travelbee menar att kommunikationen är en målmedveten process som gör det möjligt för vårdaren att etablera en mellanmänsklig relation till patienten. (Kirkevold 2000: 136)

6 STUDIENS DESIGN

Figur 1. Studiens design

I figuren ovan har studiens design presenterats. Utgångspunkten är pappors upplevelser av mödrarådgivningen ur mannens personliga perspektiv. Som bakgrund används sju tidigare forskningar som påvisar vad som redan forskats inom ämnet. Syftet och frågeställningarna i studien framkommer ur det som tidigare forskats. Den teoretiska referensramen i studien är Joyce Travelbees ”teori om mellanmänniska relationer”. Teorin beskriver det som studien behandlar, det vill säga bemötandet mellan hälsovårdaren och pappan inom mödrarådgivningsverksamheten. Datainsamlingen sker genom e-post intervjuer och resultatet tolkas i förhållande till den induktiva innehållsanalysen och den teoretiska referensramen.

7 METOD

I följande kapitel beskrivs vilka forskningsmetoder som används i arbetet. Eftersom målet med denna studie är att försöka få fram pappors tankar och upplevelser av mödrarådgivningen och familjeförberedelsekursen uppstod tanken om att göra en kvalitativ studie. Studien kommer att utföras ur mannens perspektiv. Som informanter i forskningen fungerar nyblivna pappor som har fått sitt första barn under de senaste nio månaderna. Datainsamlingen sker genom e-post intervjuer. Informanterna kontaktas via olika familjecaféer och i andra hand genom att studerandes bekanta fungerar som förmedlare av informanter. Som dataanalysmetod kommer en induktiv innehållsanalys att användas.

7.1 Kvalitativ metod

Eftersom meningen med denna studie är att försöka få fram nyblivna pappors upplevelser och tankar om mödrarådgivningsverksamheten så har en kvalitativ metod valts.

Det karakteristiska för en kvalitativ metod är att försöka komma så nära informanten som möjligt. I den kvalitativa metoden strävar forskaren till att förstå människan ur hennes eget personliga perspektiv och referensram. Den kvalitativa metoden är huvudsakligen induktiv och designen är flexibel och utvecklas under processen. (Eriksson 1992: 99)

Vid kvalitativt inriktad forskning använder forskaren sig av ett strategiskt urval av personer. Ett strategiskt urval innebär att informanterna handplockas så att man maximerar möjligheterna att få så många olika sidor av ämnet som möjligt. För att kunna garantera olikheter i svaren måste forskaren på förhand ha en uppfattning om vad hon vill undersöka. (Eriksson 1992: 99)

Den kvalitativa approachen är ett bra val då man vill göra analytiska beskrivningar av situationer. Forskaren har en öppen interaktion med intervjupersonerna och situationen präglas av närhet och sensitivitet. Tanken är att förstå personen utifrån hennes personliga perspektiv. (Eriksson 1992: 101)

7.2. Datainsamling

Den datorstödda intervjun har blivit allt vanligare under de senaste åren. Den datorstödda intervjun kan utföras per e-post. Intervjuaren sänder intervjufrågorna till informanterna, som sedan besvarar enkäten och sänder sedan tillbaka svaren. (Kvale 2011: 165)

Med den datorstödda intervjun är det ofta lättare att öppet ta upp frågor ur undersökningspersonernas privatliv. Svaren är också färdigt nedskrivna och är klara för analys. Som alla intervjumetoder så har denna metod både fördelar och nackdelar

och lämpar sig bra för vissa syften. Men i undersökningar där den kroppsliga närvaron och ljudet av rösten har en avgörande roll för samtalet lämpar sig denna metod inte. (Kvale 2011: 165- 166)

Datainsamlingen i denna studie sker genom e-post intervjuer. De nyblivna papporna kontaktas genom att per e-post sända ett informationsbrev till olika familjecaféer (bilaga 1 och 2), som sedan per e-post sänder ”brevet till papporna” (bilaga 3 och 4) och ”frågorna till papporna” (bilaga 5 och 6) vidare till de som väljer att delta i forskningen. Informanterna kan besvara frågorna per e-post eller alternativt per telefon.

En del av datainsamlingen sker också genom att studerande använder bekanta som förmedlare av informanter. Informationsbrevet sänds då till studerandes bekanta, som sedan förmedlar e-post adresserna till de som väljer att delta i studien vidare till studerande. Studerande sänder sedan per e-post ”brevet till papporna (bilaga 3 och 4) och ”frågor till papporna” (bilaga 5 och 6) till de pappor som valt att delta i studien. Informanterna kan sedan välja att besvara frågorna per e-post eller per telefon.

7.3 Dataanalys

Med induktiva metoder avses de i empiriska vetenskaper förekommande metoder som fastställer beroendeförhållanden av det slag som uttrycks av en empirisk lag. Induktionen följer givna lagar och regler. (Eriksson 1992: 157)

Dataanalysen och datasammanställningen sker parallellt med datainsamlingen. Dataanalysen slutförs efter att datainsamlingen är avslutad. I dataanalysen och

sammanfattningen ordnar forskaren olika begrepp och till dem hörande kvaliteter. Jämsides med dataanalysen sker tolkningen. (Eriksson 1992: 136)

Alla kvalitativa analyser börjar med att forskaren samlar in rådata. Dessa data skall sedan struktureras, vilket alltid innebär en uppdelning av helheten i enskilda element. (Jacobsen 2007: 135) Kategoriseringen är en ”förenkling” av komplicerade och omfattande data. (Jacobsen 2007: 140)

I denna studie kommer en induktiv innehållsanalys att användas. Först samlas materialet in, sedan struktureras materialet genom att dela upp det i enskilda element. Sedan jämför man det som är lika och det som skiljer sig åt. Materialet delas in i olika kategorier som består av liknande helheter. Sedan fylls de olika kategorierna med olika innehåll och illustrationerna sker med hjälp av citat. (Jacobsen 2007:135, 139)

I denna studie kommer dataanalysen först att ske som ett resultat av den induktiva innehållsanalysen och sedan kommer resultatet att tolkas i förhållande till den teoretiska referensramen.

7.4 Material

Råmaterialet i denna studie består av åtta pappors besvarade e-post intervjuer. Frågorna som ställdes till papporna finns som en bilaga i arbetet (bilaga 3 & 4) För att skapa fokus i studien så har studerande begränsat studien till att informanterna skall ha fått sitt första barn under de senaste nio månaderna. Papporna har kontaktats via olika familjecaféer och också genom att studerandes bekanta har fungerat som förmedlare av informanter. Informanterna kunde välja att besvara frågorna per e-post eller alternativt per telefon. Alla frågeformulärens har slutligen besvarats per e-post.

Råmaterialet består av 8 A4 sidor text, med font storlek 12. Alla pappor representeras i resultatredovisningen med hjälp av en bokstav för att på det sättet kunna beakta pappornas anonymitet i studien.

8 ETISKA REFLEKTIONER

Forskningsetik eller etiska frågor i relation till forskning får en speciell karaktär inom humanvetenskaper där människan utgör forskningsobjektet. (Eriksson 1992: 20) Etik kommer från grekiskans "ethos", ordet betyder "karaktär" och översattes till latinska "mores", från vilket svenskans "moral" kommer. (Kvale 2011: 78)

Eftersom metodvalet i detta examensarbete är forskningsintervjuer så innebär det att upplevelser ur privatpersoners liv kommer att användas som data i arbetet. Detta betyder att det är relevant att fundera på de etiska och moraliska frågorna i studien.

Då man gör en intervjuundersökning framkommer det en hel del frågor gällande etiska och moraliska frågor. Etiska problem kan uppstå i en intervjustudie på grund av att det forskas i människors privatliv och resultaten sedan presenteras offentligt. Etiska frågor bör beaktas ända från undersökningens början. (Kvale 2011: 78)

Informerat samtycke innebär att forskaren informerar informanterna om syftet med undersökningen. Det betyder också att de som deltar i forskningen deltar frivilligt i studien och kan dra sig ur det när som helst. Information om konfidentialitet och vem som kommer att få tillgång till materialet skall också ingå. (Kvale 2011: 87)

Konfidentialitet i en undersökning innebär att privata data som kan identifieras med deltagarna i undersökningen inte kommer att avslöjas. Om man i en undersökning publicerar data som kan kännas igen av andra, bör undersökningsspersonen godkänna att det publiceras. (Kvale 2011: 88) Forskarens roll och integritet är avgörande för den vetenskapliga forskningens kvalitet och hållbarhet i de moraliska beslut som fattas under forskningens gång. (Kvale 2011: 90)

I Arcadas etiska direktiv om ”god vetenskaplig praxis i studier vid Arcada”, framkommer bland annat att studerande skall beakta ärligheten, den allmänna omsorgsfullheten och noggrannheten i undersökningen. Studerande skall också använda sig av etiskt hållbara undersökningsmetoder. Genomförandet av undersökningen skall ske på ett sätt som kriterierna på vetenskaplig fakta förutsätter. Studerande skall ta hänsyn till andra forskares arbeten. Planen för examensarbetet skall genomgå en förhandsgranskning av Arcadas etiska råd. Man skall beakta forskningspersonens rätt till integritetsskydd och anonymitet, man skall be om informerat samtycke av dem man intervjuar, man skall bevara undersökningsmaterialet på ett tryggt ställe så att utomstående inte har tillgång till materialet. (Arcada - god vetenskaplig praxis i studier vid Arcada)

Planen för detta arbete har genomgått en förhandsgranskning av Arcadas etiska råd. Planen fick klartecken från förhandsgranskningen av studien från Arcadas etiska råd den 8.3.2012. Deltagarna i denna studie kommer att informeras om syftet med undersökningen samt informeras om att deltagandet är frivilligt. Informanterna kan välja att dra sig ur forskningen när som helst. Materialet kommer att behandlas konfidentiellt och deltagarnas riktiga namn kommer inte att kunna identifieras i arbetet. Råmaterialet kommer endast att vara tillgängligt för mig och min handledande lärare. Materialet kommer att skrivas ut på papper och dokumenten i datorn kommer genast att raderas. Der utskrivna råmaterialet kommer att förvaras i ett låst skåp hemma hos studerande och kommer att vara oåtkomligt för utomstående. Då studien är färdig kommer även det utskrivna materialet att förstöras.

9 RESULTATET AV DEN INDUKTIVA INNEHÅLLSANALYSEN

Resultatet i denna studie bygger på åtta pappors upplevelser av mödrarådgivningen och familjeförberedelsekursen. I resultatet diskuteras det som männen har upplevt under besöken på mödrarådgivningen och familjeförberedelsekursen. Papporna berättar om de positiva - och om de negativa upplevelser som de har gällande mödrarådgivningen. De berättar också om vilka faktorer som påverkat deras beslut om att delta eller inte delta i besöken samt om det som de har saknat. Alla pappor som deltagit i studien har deltagit under minst ett besök på mödrarådgivningen och alla har också deltagit under familjeförberedelsekursen.

Materialet har analyserats genom att flera gånger läsa igenom informanternas svar, och sedan har likheter och olikheter i materialet valts ut. Materialet har slutligen delats in i olika kategorier. På basen av detta har fyra huvudkategorier och fem underkategorier stigit fram. Som illustrationer i resultatet används citat ur pappornas kommentarer. Nedan presenteras en figur som visar i vilka kategorier materialet delats upp.

Pappans upplevelser av mödrarådgivningen

- *Faktorer som påverkat deltagandet på mödrarådgivningen*

- *Bemötandet på mödrarådgivningen*

- *Stödet från hälsovårdaren*

Pappans roll på mödrarådgivningen

Pappans roll under familjeförberedelsekursen

- *Vad pappan saknade under kursen*

- *Pappans känslor inför faderskapet*

- *Behovet av stöd från andra pappor/ män*

figur 2. Resultatet indelat i huvud- och underkategorier

9.1 Pappans upplevelser av mödrarådgivningen

Enligt vad som framkommer i resultatet upplevde de flesta av papporna mödrarådgivningen huvudsakligen som någonting positivt. De pappor som har deltagit under alla besöken beskriver upplevelserna av rådgivningen på ett mera positivt sätt än de män som inte har haft möjlighet att delta. Någon av papporna nämnde att mödrarådgivningen varken hade haft en positiv eller negativ inverkan på honom.

”Jag har enbart upplevt mödrarådgivningen som någonting positivt och deltagit vid alla tillfällen” (A)

”Rådgivningen har varken upplevts som någonting extra negativt eller positivt som sticker ut. Har besökt rådgivningen 3- 4 gånger” (E)

”Jag var bara med en gång på rådgivningen och då fick jag höra min flickas hjärtljud vilket jag tyckte var spännande” (D)

”Käynneistä jäi hyvin positiivinen tunne....”(F)

9.1.1 Faktorer som påverkat deltagandet på mödrarådgivningen

Det framkommer tydligt i resultatet att de flesta pappor önskar att vara närvarande under besöken på mödrarådgivningen. En del av papporna har deltagit under alla rådgivningsbesöken. Alla de pappor som inte har haft möjlighet att närvara under besöken, säger att det är arbetstiderna har avgjort att de inte kunnat delta. Någon har upplevt det som att ”mödrarådgivningen handlar om mamman” och har inte heller känt att han blivit ”tillfrågad” att delta.

”Jag uppfattar det som självklart att delta, kanske för att min egen pappa alltid var lika engagerad i sådana här saker som min mamma under min och mina syskons uppväxt. Jag har flexibla arbetstider och det har nog också rent praktiskt, varit en förutsättning för att kunna vara med så ofta” (A)

”....Halu olla heti alusta asti tulevan lapsen mukana ja oppia uutta... tietysti myös halu olla äidin tukena” (F)

”Det är vårt barn det är frågan om, inte bara mammans”(H)

”Besöken var alltid under min arbetstid och jag blev inte tillfrågad om jag skulle komma med, det kändes som om det mera skulle ha handlat om mamman” (D)

”Har deltagit då tid funnits....” (E)

”Besöken valde vi båda att gå på eftersom ingen är bergsäker på precis allt som har med nyfödda att göra” (C)

”Kun sekä äiti että isä saavat saman tiedon ja opastuksen, niin he voivat sitten lapsen synnyttyä toimia paremmin tasavertaisina vanhempina ja näin paremmin turvata lapselle pehmeämmän laskun uuden elämän alkuun” (F)

En av papporna nämner att hans egen pappa alltid varit lika engagerad som hans mamma gällande sådana här saker, och att han tror att det har avgjort att han uppfattat det som självklart att delta i besöken. Någon av papporna har valt att delta i besöken för att stöda mamman och för att vara så väl förberedd som möjligt när barnet kommer till världen. En av papporna nämner att han vill känna sig som en jämlik förälder tillsammans med mamman och nämner också en önskan om att kunna trygga en ”mjuk landning för det nyfödda barnet”.

9.1.2 Bemötandet på mödrarådgivningen

Den största delen av papporna upplevde själva bemötandet på mödrarådgivningen som en positiv upplevelse. Männerna uppfattade i huvudsak hälsovårdaren som trevlig och professionell. En pappa har uppmärksammat det som positivt att hälsovårdaren

talat svenska, trots att det inte var hennes modersmål. Negativt var att flera av papporna inte alltid kände sig involverade under besöken, utan mera som någon som bara var ”med”. Någon har upplevt att hälsovårdaren inte alls uppmärksammade och diskuterade med pappan; ”all koncentration var på mamman och pappan var mest ett bihang”.

”Bemötandet har varit mycket gott. Som svenskspråkig upplever jag det positivt att vår rådgivare talat svenska, trots att det inte är hennes modersmål” (A)

”Käynneistä jäi hyvin positiivinen tunne, etenkin kun oma hoitajamme oli todella ammattitaitoinen ja mukava” (F)

”Positiva upplevelser var när en del mödrarrådgivare också tar hänsyn till pappans välmående” (H)

”All koncentration var på mamman, pappan var mest ett bihang och inställningen mest ”de e ju kiva att du kunde komma med...”(G)

”Alla mödrarrådgivare verkar inte positiva till att pappan följer med... man måste prata ned pappan också” (H)

9.1.3 Stödet från hälsovårdaren

Papporna upplever att fokus på mödrarrådgivningen i huvudsak ligger på mamman, vilket de också uppfattar som en självklarhet. Ur pappornas kommentarer framkommer det att de är nöjda med hälsovårdaren, men att de nog ändå hade önskat

mera stöd inför den kommande papparollen. En av papporna berättar att ingen frågade om pappans känslor och att det inte heller kändes som om det förväntades att pappan skulle delta.

”Hän osasi ottaa tietysti pääasiana tulevan äidin tarpeet huomioon, mutta myös isän kommentteja kuultiin” (F)

”Fokus ligger i huvudsak på mamman, och senare på barnet, men det uppfattar jag som naturligt även om jag vet att andra pappor känt sig exkluderade” (A)

”Stor fokus både under graviditeten, rådgivningen och familjeförberedelsekursen gick till att diskutera hur barnet och mamman mår, medan pappan mer fick finna sig i det och försöka må så gott han kunde själv” (B)

”Ingen frågade direkt om pappans känslor, det förväntades inte ens att pappan skulle vara med...”(G)

I kommentarerna ovan kan man se att papporna känner en viss besvikelse till att de inte har fått de stöd de önskat på rådgivningen. Ur kommentarerna får man en uppfattning om att papporna inte alltid har det så lätt under graviditeten och att behovet av mera stöd är betydligt. Stödet från hälsovårdaren betraktades sammanfattningsvis som obetydligt.

9.2 Pappans roll på mödrarådgivningen

I pappornas kommentarer framkommer det att männen gärna hade diskuterat mera med hälsovårdaren, men de upplevde att det var mamman som var i fokus. En av papporna nämner att han önskar att rådgivningen skulle bli mera familjecentrerad i framtiden. Någon av papporna upplever att mödrarådgivningen koncentrerar sig mera på pappan i början, men att pappans roll blev mindre ju längre tiden gick. Den allmänna inställningen var att pappans roll varit väldigt liten på mödrarådgivningen.

”I början deltog jag på alla besök, men ju längre tiden gick kändes det som rådgivningen inte ”gav” mig något och därmed beslöt vi hemma att jag inte mer deltar” (B)

”De första besöken var mer familjebetonade, ju längre tiden gick och ju fler besök dess mindre blev pappans roll. Förhoppningsvis blir rådgivningen mer familjecentrerad i framtiden” (B)

”Det är många frågor som pappan gärna ventilerar med rådgivningen” (B)

9.3 Pappans roll under familjeförberedelsekursen

De flesta papporna beskriver i sina svar att pappans roll varit relativt obetydlig under familjeförberedelsekursen, men några var rätt så nöjda. Pappans roll diskuterades mera som ”ett stöd för mamman”. Papporna upplevde inte familjeförberedelsekursen som lika värdefull som besöken på mödrarådgivningen. En av papporna menar att det

var diskussionerna som uppstod under kursen som medförde den största kunskapen och att ju mera man delade med sig av sina egna erfarenheter och ställde frågor så dess mera information fick man ut av kursen.

”Keskustelu isän roolista oli hyvin avointa ja kattavaa” (F)

”Papparollen diskuterades mera som den hjälpande handen i familjen” (C)

”Papparollen diskuterades inte speciellt mycket. Kurserna har innehållsmässigt inte varit lika värdefulla som rådgivningen” (A)

”Här tangerades papparollen, men mest handlar kursen om mamman och barnet” (B)

”Vi fick broschyrer om att bli pappa och sen fick man prata med andra blivande pappor” (D)

”Mitä enemmän itse jakoi omia kokemuksiaan ja esitti kysymyksiä, niin sitä enemmän kurssista tuntui saavan irti” (F)

”Det som sades var att vardagen ändras... man skall försöka stöda och underlätta mammans roll... Det är många fler frågor som berör pappan än att vardagen ändras” (B)

”Pappaledigheten togs upp i viss mån” (G)

”Vaikka kurssi tarjoaa tietoa, ei se kuitenkaan opeta isiä ja äitejä vanhemmuuteen vaan kaikki on itse koettava ja opittava” (F)

9.3.1 Vad pappan saknade under kursen

Papporna hade en hel del olika tankar och önskemål om vad som kunde ha tagits upp på familjeförberedelsekursen. I kommentarerna framkommer det önskemål om att det kunde ha diskuterats mera om pappornas mående och deras känslor och attityder inför föräldraskapet. Pappaledigheten nämndes i flera av informanternas svar. Någon nämner också att det skulle ha varit bra att få mera information om hur man kan stöda mamman under graviditeten, under förlossningen och efter förlossningen. Flera av papporna upplevde kursen som bristfällig, medan andra ansåg att den hade varit mycket givande.

”pappaledighet... eller som egenföretagare hinna hålla någon sorts pappaledigt”

”Jag skulle ha vilja prata om pappa ledighet...”(D)

”Jag skulle ha tagit upp vikten av att pappan spenderar tid med sitt barn och lär känna dem”(G)

”Hur papporna mår under graviditeten....”(B)

”Pappans känslor och attityder inför det kommande” (G)

”Äidin tukemista raskauden aikana, synnytyksessä ja synnytyksen jälkeen... miten isä parhaiten toivottaa lapsen tervetulleeksi kotiin ja miten parhaiten hoitaa turvallisesti lasta...” (F)

9.4 Pappans känslor inför faderskapet

I flera av kommentarerna framkommer det att det inom rådgivningsverksamheten sällan diskuteras om pappans känslor. Av papporna förväntas det mera att de skall fungera som ”ett stöd för den blivande mamman”. Papporna tänker mycket på de ekonomiska aspekterna inför att ett barn kommer till i familjen. Hur arbetslivet och familjen skall kombineras är också någonting som någon av papporna minns att han tänkte på. En allmän känsla av oro och osäkerhet inför faderskapet var någonting allmänt förekommande i männens kommentarer.

”Ingen frågade direkt om mannens känslor inför det kommande...”(G)

”Man upplever rädsla inför ”hur vara en bra pappa”, oro för ekonomin, oro för att kunna kombinera arbetslivet och familjen” (B)

”... pappan mer fick finna sig i det och försöka må så gott han kunde själv” (B)

9.5 Behovet av stöd från andra pappor/män

I kommentarerna framkommer det att flera av papporna upplever att de inte tänker på samma saker som mammorna under graviditeten och inför föräldraskapet. Papporna upplever därför att det är lättast att diskutera vissa saker med andra pappor. Flera av männen har upplevt det som positivt att diskutera med andra pappor som är eller har varit i samma situation. De upplever en slags trygghet i att man inte behöver ha svar på alla frågor och att det finns andra som känner sig lika osäkra som de själva.

”Män är bättre på att diskutera känslor då inte kvinnorna är med och påverkar deras åsikter” (G)

”Det skulle ha varit kul att prata med såna som just hade blivit pappor och få höra hur dom har upplevt det...” (D)

”Det är många tankar som påverkar pappan under hela processen och det tror jag att man bara kan diskutera med andra pappor” (B)

10 RESULTATET I FÖRHÅLLANDE TILL DEN TEORETISKA REFERENSRAMEN

Detta kapitel kommer att behandla resultatet i studien i förhållande till den teoretiska referensramen. Den teoretiska referensramen som används i studien är Joyce Travelbees *teori om mellanmänniska relationer*. Valet av teori grundar sig på att studien behandlar mötet mellan pappan och vårdaren; en mellanmännisklig relation.

Travelbee ser som utgångspunkt att människan är en unik och oersättlig individ som bara existerar en enda gång i denna värld; lik men också olik varje annan person som någon gång har levat eller kommer att leva. (Kirkevold 2009: 131)

Som hälsovårdare på en mödrarådgivning är det viktigt att lägga värde både på mamman och på pappan. Att behandla varje människa som en enskild och unik individ och se de behov som de har och det stöd och råd som varje enskild människa behöver.

Travelbee delar upp det mellanmänniska mötet i fem interaktionsfaser; Det första mötet, framväxt av identiteter, empati, sympati, ömsesidig förståelse och kontakt. Den mellanmänniska relationen är ett mål som uppnås efter att man gått igenom dessa interaktionsfaser. (Kirkevold 2009: 134)

I resultatet av denna studie framkommer det att papporna ofta kände sig "utanför" under besöken på mödrarådgivningen och under familjeförberedelsekursen. Pappan önskade att hans roll skulle ha beaktats mera. Det som Travelbee beskriver som "det mellanmänniska mötet" har i dessa fall inte lyckats. Det har inte utvecklats en mellanmännisk relation, eftersom vårdaren inte har sett pappan och hans individuella behov. En del av papporna har också upplevt mötet med hälsovårdaren enbart som positivt. I de fallen har det utvecklats "en ömsesidig förståelse och kontakt" mellan de båda parterna.

Travelbee menar att "syftet med kommunikation är att lära känna "patienten" och att utforska och tillgodose hans behov". Kommunikationen är en ömsesidig process där man delar tankar och känslor. (Kirkevold 2009: 136)

För att pappan och hälsovårdaren tillsammans skall uppnå den mellanmännsliga relation som Travelbee beskriver, så krävs det att pappan deltar i besöken på mödrarådgivningen flera gånger och under en längre period. Hälsovårdaren har då möjligheten att utveckla förmågan att se pappan som en "enskild" individ och inte endast som "mammans partner". Pappan får då en möjlighet att dela sina tankar och upplevelser om graviditeten och hur han har påverkats under hela processen. Medan hälsovårdaren också delar med sig av sina kunskaper, tankar och erfarenheter. På det sättet utvecklas den mellanmännsliga processen mellan två människor.

Resultatet påvisar att de pappor som har deltagit mera aktivt i besöken på mödrarådgivningen också har upplevt rådgivningen på ett mera positivt sätt. Med detta kan man påvisa att det krävs tid för att utveckla en mellanmännslig relation som medför positiva känslor och intryck. Flera av de pappor som har deltagit under alla besöken säger att de huvudsakligen ser mödrarådgivningen som någonting positivt.

Papporna konstaterar i resultatet att mamman är och också bör vara fokus under rådgivningen och familjeförberedelsekurserna. Det är alltså i huvudsak mamman som utvecklar "en mellanmännslig relation" till hälsovårdaren.

I studien nämner en del av papporna att det kändes bra att diskutera med blivande pappor som är i samma situation och hur de känner att man bara kan diskutera vissa saker med andra pappor. Någon av papporna nämner också att det skulle vara bra att under graviditeten få möjligheten att diskutera med andra pappor som tidigare har varit i samma situation. Papporna saknade möjligheten att "ventilera" sina tankar. Flera av papporna upplevde "saknaden av förståelse och kontakt" i relationen till hälsovårdaren. De saknade det som Travelbee kallar till en mellanmännslig relation, med ömsesidig förståelse och kontakt.

Som slutsats av resultatet i förhållande till den teoretiska referensramen kan man konstatera att det endast är i undantagsfall som pappan och hälsovårdaren utvecklar det som Travelbee kallar "det mellanmänniska mötet i fem interaktionsfaser". Relationen som utvecklas mellan pappan och hälsovårdaren stannar enligt det som framkommer i resultatet oftast på den mera "ytliga nivån" som i Travelbee kallar för nivå två; "framväxt av identiteter". Men det skulle vara ett ideal och ett mål att som hälsovårdare utveckla relationen till pappan utifrån Travelbees fem interaktionsfaser, för att på ett optimalt sätt kunna stöda båda föräldrarna inför föräldrskapet.

11 DISKUSSION

Syftet med denna studie var att försöka ta reda på hur förstagångs pappor upplever att de blir bemötta på mödrarådgivningen, vad som mest inverkar på att pappan deltar eller inte deltar i rådgivningsverksamheten och hur pappans roll beaktas under familjeförberedelsekursen. Frågorna besvarades genom att skicka ut e-post intervjuer till nyblivna pappor som har fått sitt första barn under de senaste nio månaderna.

I resultatet av denna studie kan man se att det finns en hel del likheter i vad som framkommit i tidigare forskningar som behandlat samma ämne. I enlighet med den tidigare forskningen upplever männen att det finns sådant som kunde förbättras gällande bemötandet av pappan på mödrarådgivningen. Mödrarådgivningen riktar det huvudsakliga fokuset på mamman, vilket papporna anser vara en självklarhet. Men papporna anser att mödrarådgivningsverksamheten ändå kunde vara mera familjeinriktad. Det framkommer tydligt att papporna önskar att närvara under besöken på mödrarådgivningen och de önskar också att där bli beaktade som en jämlik förälder tillsammans med mamman.

Det är viktigt för pappan att vara med under hela processen för att få en bättre uppfattning om vad det egentligen är som pågår. Mamman upplever hela den fysiska processen i sin kropp, medan pappan endast kan uppleva ”den psykiska processen”. Det kan ta tid för mannen att ”förstå” vad det hela egentligen innebär. En av papporna i studien har skrivit att ”det var först då jag hörde min flickas hjärtljud som jag verkligen förstod att jag ska bli pappa”.

I studien av Hvitt & Janehed (2010) framkommer det att de flesta av papporna upplevde att sjukskötaren hade bemött dem väl, en del upplevde att de inte kände sig lika involverade som barnets mamma. I studien framkommer det också att papporna kände att de måste ställa egna frågor av sjukskötaren för att bli delaktiga.

I denna studie har det uppkommit liknande resultat som i studien av Hvitt & Janehed (2010). Pappan upplever att hälsovårdaren är vänlig och professionell i sitt bemötande. Men männen kan ibland uppleva att de blir beaktade av hälsovårdaren som om de inte alls skulle vara närvarande. Frågorna och diskussionerna under besöken riktas direkt till mamman, medan pappan känner sig ”utanför”. Papporna upplever att de själva måste ta initiativet till att ställa frågor och aktivt vara med och delta i diskussionerna.

I studien av Puputti- Rantsi (2009) skriver forskaren om liknande resultat. I undersökningen framkommer det att papporna beaktas allt mera under familjeförberedelsekursen. Men papporna anser att det fortfarande finns utrymme för förbättring. Enligt undersökningen känner papporna bland annat ett behov av att med någon också gå igenom negativa känslor som kan uppstå inför faderskapet.

Under familjeförberedelsekursen upplever papporna att faderskapet diskuteras, men att det mera är ur ett perspektiv där pappan skall fungera som ”ett stöd för mamman”. Någon av papporna önskade att det hade diskuterats mera om hur viktigt det är att

pappan efter förlossningen utvecklar en relation till barnet. Vikten av att utnyttja pappaledigheten nämndes i flera av pappornas kommentarer som någonting som de gärna hade diskuterat mera om under kurserna.

Papporna kan ibland uppleva en känsla av att bli betraktad som ”den andra föräldern”. I resultatet av denna studie beskriver en pappa det med orden; *”Det är vårt barn det är frågan om, inte bara mammans”*.

Likande resultat presenteras i Olsson & Ottosons (2010) studie, där papporna på mödrarådgivningen vill vara delaktiga under besöken och inte vill bli sedda som ”förälder nummer två”.

Alla pappor är unika och känner olika känslor inför det kommande faderskapet. Ingen pappa vet vad faderskapet egentligen innebär innan han har blivit pappa. Papporna känner blandade känslor under graviditetsperioden, många av känslorna bottnar i osäkerhet inför vad framtiden för med sig. Pappan är i behov av stöd likväl som mamman. En del av papporna söker stödet hos sina vänner och hos familjemedlemmar. Flera av papporna nämner att det känns bra att ty sig till andra pappor och män som har varit i samma situation och som känt samma osäkerheter. Papporna förväntar sig också ett slags stöd hos hälsovårdaren på mödrarådgivningen. Enligt resultatet i denna studie upplever männen att det stöd som de erbjudits på mödrarådgivningen har varit bristfälligt.

För att bättre kunna stöda och förbereda den blivande pappan inför hans nya roll i livet är det relevant att hälsovårdaren känner till hur papporna känner inför föräldraskapet och samtidigt tar reda på var pappornas osäkerheter ligger. Genom att stöda pappan stöder man också parrelationen och samtidigt den blivande familjen.

För att hälsovårdaren skulle kunna beakta pappan och hans frågor och osäkerheter så skulle det vara bra om det ordnades något tillfälle där endast pappan och hälsovårdaren skulle delta. Detta skulle resultera i att pappan kunde få svar på sina frågor och samtidigt känna sig mera involverad i hela processen. Relationen mellan pappan och vårdaren kunde då utvecklas för att som Travelbee beskriver det nå en ”större förståelse och kontakt”.

Flera av papporna som deltagit i denna studie nämner att det känns bra att diskutera med andra pappor som är i samma situation och också med pappor som har barn från tidigare. Papporna får då känna att de inte är ensamma med sina tankar och osäkerheter. Någon av männen i studien har också nämnt att det finns vissa saker som man helst bara pratar med andra män om.

Som ett åtgärdsförslag kunde det ordnas tillfällen inom mödrarådgivningen där blivande papporna kunde delta och diskutera tillsammans. Under dessa tillfällen kunde det också delta pappor som redan har barn, som kunde berätta om sina upplevelser och besvara frågor.

Ett annat åtgärdsförslag gäller namnet ”mödrarådgivning”. Det är ett namn som lätt kan uppfattas som en rådgivning endast för mödrar. Namnet kunde istället vara någonting som är mera inriktat på båda föräldrarna och gäller den blivande familjen. Om namnet var någonting som till exempel; ”familjerådgivning” så skulle pappan redan på namnet känna att rådgivningen inte endas riktar sin verksamhet på de blivande mammorna. Papporna deltar allt mera i all form av rådgivningsverksamhet. För att främja denna utveckling så kunde namnet på verksamheten också kunna utvecklas i samma riktning.

Hälsovårdarna bör också komma ihåg att uppmärksamma pappan mera. Hela graviditetsprocessen handlar för både kvinnan och mannen om att utvecklas som människor och blivande föräldrar. För att kunna göra detta behöver pappan också stöd och handledning inför den nya och viktiga rollen i livet. Genom en öppen diskussion med pappan kan hälsovårdaren också ta reda på vilka osäkerheter pappan känner under graviditetstiden, för att sedan på bästa sätt kunna stöda honom. Därför vill studerande nämna viktigheten i att ”beakta pappan som en jämlik förälder på mödrarådgivningen” som ett åtgärdsförslag.

Ett annat åtgärdsförslag gäller hur man kunde få pappan att känna sig mera välkommen till rådgivningen. För många pappor kan det vara ett stort steg att komma med till rådgivningen. Hälsovårdaren kunde därför skicka en ”inbjudan till pappan”. På det här sättet skulle pappan känna sig välkommen att delta och känna att hans roll som blivande pappa är betydelsefull.

Enligt olika undersökningar framkommer det tydligt att papporna deltar allt mera aktivt i rådgivningsverksamheten. Detta innebär att pappans roll eventuellt kunde beaktas mera under hälsovårdarnas studier. Som en åtgärd kunde en kurs ordnas där man specifikt koncentrerar sig på hur man kan stöda pappan på rådgivningen och inför föräldrskapet.

Det kunde vara intressant att forska vidare i hur mammorna förhåller sig till pappornas deltagande på mödrarådgivningen. Det är trots allt mamman som är i fokus på mödrarådgivningen. Att mannen väljer att delta eller inte delta styrs antagligen relativt mycket av vilka åsikter kvinnan har.

12 KRITISK GRANSKNING

Intresset för pappans roll på mödrarådgivningen började ursprungligen genom en diskussion som jag hade med en nybliven pappa angående hans upplevelser av mödrarådgivningen. Intresset för ämnet utvecklades ytterligare under en praktikperiod som jag utförde på en mödrarådgivning. Jag ser det som en väldigt viktig del av rådgivningsverksamheten, att som hälsovårdare ha förmågan och kunskapen att på ett professionellt sätt kunna bemöta och stöda den blivande pappan inför hans nya och viktiga roll i livet.

För att ta reda på mera om ämnet började jag utföra en litteratursökning, där det visade sig att det hade gjorts en hel del studier inom ämnet. Studierna som specifikt behandlade ämnet ur pappans perspektiv var inte så många. Papparollen är någonting som hela tiden beaktas mera, samhällets tankar om pappans roll är i en ständig utveckling och ämnet är också aktuellt inom familjepolitiken. Litteratursökningen utfördes under en längre period och i flera omgångar mellan augusti och november 2011, ifall nya forskningar skulle ha gjorts.

Valet att som teoretisk referensram i arbetet använda Joyce Travelbees ”teori om mellanmänniska relationer”, har enligt mig varit ett bra val. Teorin behandlar det mellanmänniska mötet, vilket också detta arbete grundar sig på; det mellanmänniska mötet mellan pappan och hälsovårdaren på mödrarådgivningen. Teorin beskriver bra hur den mellanmänniska kontakten mellan vårdaren och klienten kan och borde utvecklas. Den optimala vårdrelationen utvecklas enligt Travelbees teori till en ”ömsesidig förståelse och kontakt” mellan båda parterna.

Valet att göra en kvalitativ studie ur pappans perspektiv var en självklarhet ända från processens början. Tanken bakom detta val var att få med så mycket som möjligt av

pappornas tankar, känslor och upplevelser inför faderskapet. Denna metod visade sig också att vara ett lyckat val. Papporna beskriver utförligt i resultatet om sina upplevelser av mödrarådgivningen och om vilka tankar och känslor de förknippar med verksamheten. Papporna beskriver också utförligt om hur de anser att mödrarådgivningen och familjeförberedelsekurserna kunde utvecklas, så att papparollen skulle beaktas mera.

Valet att få tag på nyblivna förstagångspappor med hjälp av olika familjecaféer visade sig att inte vara ett optimalt tillvägagångssätt. Detta framkom ganska snabbt efter att breven till familjecaféerna skickats ut. Det visade sig att ett fåtal föräldrar med ett barn i under nio månaders ålder deltar i familjecaféernas verksamhet. Föräldrarna som deltar har oftast barn i lekåldern eller också flera barn. Några svar fick jag ändå relativt snabbt via familjecaféerna. För att få alla de svar som behövdes för att kunna utföra studien så som den var planerad, så fick jag istället börja kontakta papporna med hjälp av att använda några bekanta som förmedlare av informanter. Efter detta började svaren komma till min e- post relativt snabbt. Det kunde alternativt ha varit bättre att från början försöka få tag i papporna med hjälp av olika diskussionsforum på nätet, där många nyblivna föräldrar nuförtiden aktivt diskuterar föräldraskapet och olika frågor inom familjepolitiken. Ett annat alternativ hade varit att inte endast koncentrera studien på förstagångspappor utan också tagit med sådana som har flera barn. Att barnet skulle vara under nio månader var en avgränsning som jag i slutändan kan betrakta som onödig. Denna avgränsning visade sig endast vara ett hinder på vägen i att få tag på papporna. Men detta var ett sätt att skapa fokus i studien, vilket också är viktigt. Ett annat urval av informanter kunde ha visat ett annorlunda resultat.

Att som datainsamlingsmetod använda e- post intervjuer upplever jag som ett bra val. I början av processen hade jag planerat att samla in data genom att använda mig av intervjuer. Beslutet att slutligen använda e- post intervjuer uppstod i ett samtal med min handledande lärare, då jag konstaterade att papporna nog har lättare att beskriva sina känslor och uttrycka sina upplevelser genom att skriva ned dem. Papporna är

eventuellt också ärligare och mera ”rakt på sak” i sina svar då de får en möjlighet att svara skriftligt. Papporna erbjöds också en möjlighet att besvara frågorna per telefon, men det förvånar mig inte att ingen av papporna valde att använda denna möjlighet.

Nu i efterhand då jag ser tillbaka på frågorna som jag valde att ställa av papporna, så kan jag se en del brister. Frågorna kunde ha varit mera preciserade, så att papporna lättare hade vetat vad de helt konkret skulle svara på frågorna. Men samtidigt så har papporna som det nu har varit, mera fritt kunnat uttrycka sig och det har också varit bra, eftersom det då har framkommit en hel del spontana tankar och åsikter som det kanske inte annars hade gjort.

Resultaten som studien medfört kan jämföras med en del andra liknande studiers resultat, som jag stötte på vid sökningen av den tidigare forskningen. Detta innebär att studien inte direkt har fört med sig några nya aspekter. Det kan också tolkas som att studiens resultat antagligen är trovärdigt, eftersom det finns likheter i de resultat som framkommit i den tidigare forskningen. Samplet är ganska litet (8 informanter) och de flesta av deltagarna (7) är finlandssvenskar. Det begränsade antalet informanter innebär att resultatet inte kan generaliseras. Detta innebär att studiens resultat inte är representativt för en större population.

Som helhet är jag nöjd med slutresultatet av examensarbetet och hela processen har varit intressant och mycket lärorik. Jag hoppas att resultatet kan hjälpa hälsovårdarna att i framtiden tydligare kunna se den blivande pappans behov av stöd och handledning inför föräldraskapet. Jag hoppas också att verksamheten inom rådgivningarna kunde bli mera familjeinriktad i framtiden.

Källor

Aalto Ilana & Kolehmainen Jani 2004. Isäkirja. Tampere: Otavan kirjapaino Oy.
ISBN: 951-768-154-2

Arcada: God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada. [www] Hämtat den 18.1.2012
http://studieguide.arcada.fi/webfm_send/510

Befolkning. [www] Hämtat den 26.9.2011
http://www.suomi.fi/suomifi/svenska/staten_och_kommunerna/grundfakta_om_finland/befolkning/index.html

Eriksson, Katie 1992. Broar – introduktion i vetenskaplig metod. Vasa: Arkmedia Ab, 331 s. ISBN: 951-650-185-0

Finlex 2011. Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för unga
<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2011/20110338>

Erntsson Therese 2011. Föräldraskap och kön – en kvalitativ studie om genusperspektiv på en familjecentral. Göteborgs universitet: institutionen för socialt arbete. [www] hämtat den 3.11.2011
<http://gupea.ub.gu.se/handle/2077/25829>

Fägerskiöld Astrid 2008. A view from inside the family -becoming a father. A change in life as experienced by first-time fathers. Linköpings universitet.
[www] hämtat den 11.11.2011

Gustavsson Malin & Jorlov Hanna 2010. Vägledare – en intervjustudie av barnmorskors upplevelser av hur de stödjer mannens och kvinnans relation när de skall bli föräldrar. Högskolan i Borås: institutionen för vårdvetenskap. [www] hämtat den 14.8.2011

Hastrup Arja 2010. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos – Neuvola asetus ja laajat terveystarkastukset. [www] hämtat den 21.3.2012

<http://www2.haukipudas.fi/dynastia5/kokous/2010675-2-2075.PDF>

Helsingfors stad 2008. Blivande pappan.[www] Hämtat den 19.10.2011 http://www.hel.fi/hki/terke/sv/H_Isotj_nster/M_drar_dgivning/Familjetr_ning/Blivande+pappan

Holmstöm Kaisa 2011. Väestöliitto. [www] Hämtat den 9.10.2011

<http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/?x17665=1167686>

Hvitt Annica & Janehed Caroline 2010. Göteborgs universitet: Sahlgrenska akademien [www] Hämtat den 18.1.2012

http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/22877/1/gupea_2077_22877_1.pdf

Institutet för hälsa och välfärd 2010. Vi väntar barn, 29 uppl. Helsingfors: erikoispaino Oy. ISBN 978-952-245-282-5

Jacobsen Dag Ingvar 2007. Förståelse, beskrivning och förklaring –introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete. Narayana press: Studentlitteratur, 316 s. ISBN 978-91-44-0638-3

Kirkevold Marit 2009. Omvårdnadsteorier –analys och utvärdering, 2 uppl. Lund: Studentlitteratur, 302 s. ISBN: 978-91-44-01039-7

Kvale Steinar & Brinkmann Svend 2011. *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2 uppl. Lund: Studentlitteratur, 370 s. ISBN: 978-91-44-05598-5

Lemay Celeste, Cashman Suzanne, Elfenbein Dianne, Felice Marianne 2010.

Public health nursing vol. 27. A qualitative study of the meaning of fatherhood among young urban fathers [www] hämtat den 2.11.2011

Mikkanen, Pirkko 2000. Perhevalmennuksen nykytila ja kehittämistarpeet. Kyselytutkimus terveydenhoitajille. Lisensiaattitutkimus. Kuopion yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta.

Oertel Anitta 2008. Isän hoiva antaa lapselle siivet: Käsi kädessä –lehti. [www] hämtat den 23.3.2012

http://www.anitta-oertel.net/index.php?option=com_content&view=article&id=4:isaen-hoiva-antaa-lapselle-siivet&catid=12:raportit&Itemid=13

Olsson Sara & Ottoson Marika 2010. Pappors upplevelser av barnmorskans stödjande roll mot faderskapet. [www] hämtat den 14.8.2011

Pietiläinen Marjut & Nikander Timo 2011. Statistikcentralen. [www] hämtat den 26.9.2011

Puputti-Rantsi Arja 2009. Hoitotieteen laitos: Hoitotiede. Isien tuen- ja tiedontarpeet isyydestä, odotusajasta ja synnytyksestä –perhevalmennus isyyteen kasvun tukena.

[www] hämtat den 14.8.2011

Social- och hälsovårdsministeriet. Stöd till fäder och faderskap vid rådgivningsbyråerna för mödra- och barnavård. Helsingfors 2008. 78 s. ISBN 978-952-00-2618 [www] hämtat den 21.1.2012

Social- och hälsovårdsministeriet 2011. Rådgivningsbyråer. [www] hämtat den 26.9.2011

http://www.stm.fi/sv/social_och_halsotjanster/halsotjanster/primarvard/radgivningsbyraer

Säävälä Hannu, Keinänen Eero, Vainio Jari 2002. Pappa på rådgivningsbyråmetoder och uppslag för personer som arbetar med blivande och nyblivna pappor. Helsingfors: Edita Prima Ab, 56 s. ISBN 952-00-1102-1

Bilaga 1

Bästa pappagrupsledare!

mars 2012

Jag heter Mathilda Malmberg och jag studerar till hälsovårdare vid Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola. Jag skriver mitt examensarbete om mannens upplevelser av mödrarådgivningsverksamheten. Syftet är att försöka utreda hur män blir bemötta av hälsovårdarna på mödrarådgivningen och under familjeförberedelsekursen samt vad som mest inverkar på pappans deltagande på mödrarådgivningen.

Jag undrar om ni vänligen per e-post kunde förmedla brevet och frågorna som bifogats i detta mail vidare till de nyblivna pappor som deltar i er verksamhet? Papporna skall ha fått sitt första barn under de senaste nio månaderna.

Materialet kommer att behandlas konfidentiellt och undersökningspersonerna kommer inte att kunna identifieras i forskningen. Deltagarna i studien kan när som helst välja att avbryta deltagandet. Råmaterialet kommer endast att vara tillgängligt för mig och min handledande lärare. Materialet kommer att förvaras i ett låst skåp hemma hos studerande. Materialet kommer att förstöras när arbetet är färdigt. Examensarbetet kommer när det färdigställts att finnas tillgängligt på yrkeshögskolornas webb bibliotek: Theseus.fi

Vid eventuella frågor, var vänlig och kontakta mig, eller min handledande lärare Berit Onninen! Tack för ert värdefulla samarbete!

hälsovårdstuderande

handledande lärare

Mathilda Malmberg

Berit Onninen (HVM)

044-3382443

mathilda.malmberg@arcada.fi

berit.onninen@arcada.fi

Bilaga 2

Hyvä isäryhmän järjestäjä!

Maaliskuu 2012

Nimeni on Mathilda Malmberg ja olen terveydenhoitajaopiskelija Arcadan ammattikorkeakoulusta. Kirjoitan opinnäytetyöni ensikertaisien äitiysneuvolakokemuksista. Tarkoitus on selvittää, miten terveydenhoitajat huomioivat isät äitiysneuvolatapaamisissa ja perhevalmennuskurssilla. Lisäksi on tarkoitus selvittää syitä, miksi isät osallistuvat tapaamisiin.

Voisitko ystävällisesti sähköpostitse lähettää oheisen kirjeen ja kysymykset eteenpäin toimintaan osallistuneille isille? Miesten, jotka osallistuvat tutkimukseen, pitäisi olla ensikertaisia ja lapsen alle yhdeksän kuukauden ikäinen.

Materiaali käsitellään luottamuksellisesti, eikä henkilöiden nimiä käytetä tutkimustyössäni. Osallistujat voivat milloin tahansa keskeyttää osallistumisensa. Materiaali säilytetään lukitussa kaapissa opiskelijan kotona. Materiaali on ainoastaan minun ja ohjaavan opettajani käytettävissä. Materiaali tuhoetaan, kun opinnäytetyö on valmis. Opinnäytetyöni julkaistaan sähköisesti ammattikorkeakoulujen Internetkirjastossaosoitteessa www.theseus.fi.

Tarvittaessa voitte olla yhteyksissä minuun tai opettajaani.

Kiitos arvokkaasta yhteistyöstänne!

terveydenhoitajaopiskelija

ohjaava opettaja

Mathilda Malmberg

Berit Onninen

044-3382443

mathilda.malmberg@arcada.fi

berit.onninen@arcada.fi

Bilaga 3

Bästa pappa!

mars 2012

Jag heter Mathilda Malmberg och studerar till hälsovårdare vid Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola. Jag skriver mitt examensarbete om pappors upplevelser av mödrarådgivningsbesöken, familjeförberedelsekursen samt om vad som mest påverkat deltagandet i mödrarådgivningsverksamheten.

Om du har fått ditt första barn under de senaste 9 månaderna önskar jag att du skulle ta dig tid att svara på några frågor. (se bilagan)

Materialet kommer att behandlas konfidentiellt och undersökningspersonerna kommer inte att kunna identifieras i forskningen. Deltagarna i studien kan när som helst välja att avbryta deltagandet. Råmaterialet kommer att förvaras hemma hos studerande i ett låst skåp och kommer att vara tillgängligt endast för mig och min handledande lärare. Materialet kommer att förstöras när arbetet är färdigt.

Jag ber er vänligen att besvara frågorna som bifogats och att sedan sända svaret till min e-post adress som finns i slutet av brevet. Det är också möjligt att besvara frågorna per telefon. Examensarbetet kommer att finnas tillgängligt på yrkeshögskolornas webbibliotek: Theseus.fi

Vid eventuella frågor, var vänlig och kontakta mig, eller min handledande lärare.

Tack för ert värdefulla samarbete!

hälsovårdstuderande

handledande lärare

Mathilda Malmberg

Berit Onninen (HVM)

044 3382443

mathilda.malmberg@arcada.fi

berit.onninen@arcada.fi

Bilaga 4

Hyvä isä!

Maaliskuu 2012

Nimeni on Mathilda Malmberg ja olen terveydenhoitajaopiskelija Arcada ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyöni ensikertaisien äitiysneuvolakokemuksista.. Tarkoituksena on selvittää, miten terveydenhoitajat huomioivat isät äitiysneuvolatapaamisissa ja perhevalmennuskurssilla sekä niitä tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet isän osallistumiseen äitiysneuvolatoimintaan.

Jos olet saanut ensimmäisen lapsesi viimeisen 9 kuukauden aikana, toivon, että sinulla olisi aikaa vastata muutamiin kysymyksiin. (katso liitettä)

Tutkimusmateriaali käsitellään luottamuksellisesti, eikä tutkittavia mainita en nimeltä työssäni. Osallistujat voivat milloin tahansa keskeyttää osallistumisensa. Materiaali säilytetään lukitussa kaapissa opiskelijan kotona. Materiaali on ainoastaan minun ja ohjaavan opettajani käytettävissä ja se tuhoetaan, kun opinnäytetyö on valmis. Opinnäytetyöni julkaistaan sähköisesti ammattikorkeakoulujen internetkirjastossaosoitteessa www.theseus.fi. Pyydän teitä ystävällisesti lähettämään vastaukset liitettyihin kysymyksiin oheiseen sähköpostiosoiteeseeni. Tarvittaessa voitte myös vastata kysymyksiin puhelimitse.

Tarvittaessa voitte olla yhteyksissä minuun tai opettajaani.

Kiitos arvokkaasta yhteistyöstänne!

terveydenhoitajaopiskelija

ohjaava opettaja

Mathilda Malmberg

Berit Onninen

044 3382443

mathilda.malmberg@arcada.fi

berit.onninen@arcada.fi

Bilaga 5

Besvara vänligen frågorna som en del av detta mail eller alternativt som ett skilt word-dokument. Svaren sänds sedan till min e-post adress. Frågorna kan vid behov också besvaras per telefon, vardagar mellan kl.17-19. Vid eventuella frågor kan ni också kontakta mig.

Mathilda Malmberg

044-3382443

mathilda.malmberg@arcada.fi

Frågor till papporna

- 1 Kan ni berätta för mig om era besök på mödrarådgivningen? (Positiva-/negativa upplevelser)
- 2 Vad har mest påverkat ert beslut om att delta, eller inte delta i besöken på mödrarådgivningen?
- 3 Kan ni berätta för mig om familjeförberedelsekursen? (Hur diskuterades papparollen)
- 4 Om ni hade varit med på en kurs för endast pappor på mödrarådgivningen. Vad hade det då diskuterats på den kursen?

Tack för era svar!

Bilaga 6

Ole ystävällinen ja kirjoita vastaukset osana sähköpostitekstiä tai erillisenä word-dokumenttina. Vastaukset lähetetään minun sähköpostiini. Tarvittaessa voitte myös vastata kysymyksiin puhelimitse arkipäivisin klo.17-19. Jos on muuta kysyttävää voitte olla yhteyksissä minuun.

Mathilda Malmberg

mathilda.malmberg@arcada.fi

044-3382443

Kysymykset isille

- 1 Voisitteko kertoa äitiysneivolakäynneistänne (Positiivisia- /negatiivisia kokemuksia)
- 2 Mitä on eniten vaikuttanut teidän osallistumiseen tapaamisiin äitiysnevolassa?
- 3 Voisitteko kertoa perhevalmennuskurssista? (miten isän roolista keskusteltiin)
- 4 Mikäli perhevalmennuskurssi järjestettäisiin vain tuleville isille, mitä asioita haluaisitte siellä käsiteltävän?

Kiitos vastauksestanne!